



UNIVERSITÄTS-  
BIBLIOTHEK  
PADERBORN

## Universitätsbibliothek Paderborn

**De scholasticæ Theologiæ Vanitate, qua superioris  
ætatis homines, doctrinam & religionem suam  
tueba[n]tur, Liber, in locos communes digestus. Omnibus  
ueræ ac solidæ pietatis studiosis in primis ...**

**Sarcerius, Erasmus**

**Francoforti, 1541**

**VD16 S 1775**

De Fide Et Dvbitatione.

**urn:nbn:de:hbz:466:1-29838**

## DOCTRINA SCHOLAST.

cessionem temporis baptismum susceperunt. Et hoc idem factum est apud Aethyopes. Vnde Virgilius in sexto. Huius in aduentu: iam nunc & Caspia regna, Responsis horrent diuum & Meotica tellus, Et septem gemini turbant trepida ostia Nili.

De consilijs Euangelicis, uide infra locum de concilijs & consilijs.

Lex uetus non conferebat gratiam, sed lex noua confert.

Lex Euangelica supra precepta addit & consilia.

Lex Euangelica immediate ducit ad ultimū finem.

Dignitas Euangelij etiā ex ministris pendet. Euangelium est dignior doctrina, quam cetera, igitur à diacono tantum cantatur, Epistola à subdiacono.

## DE FIDE ET DVBL tatione.

Fides cum peccato mortali subsistere potest.

Fides est noticia historiarum de Christo, quomodo conceptus, natus, passus, crucifixus & mortuus est.

Fides est qualitas in nobis.

Pn̄ cum impijs communem fidem habere possunt.

Fides

DE FIDE ET DVBITAT. 43

Fides est principium seu causa adferens alias uirtutes, propter quas iustificamur.

A nostra dilectione ordiendum est, ut ad fidem pertingamus.

Fides diuiditur in fidem formatam, acquisitam, & infusam.

Fidem formatam etiam impię gentes habere possunt, nisi carent charitatis operibus.

Fides infusa non iustificat, nisi charitate formata est.

Fides ut qualitas & uirtus in nobis iustificat.

Fides iustificat ex opere operato.

Fides cum dubitatione subsistere potest, & iustificare.

Fides magis principaliter iustificat, bona opera minus principaliter.

Fides non potest iustificare, quia in intellectu est, iustitia autem in uoluntate.

Licet dubitare, an contingat nobis remissio peccatorum, & an simus accepti, & an simus consecuturi uitam æternam.

Fide ut qualitate seu uirtute in nobis iustificamur.

Fides infusa non operatur sine acquisita.

Fides acquisita intelligitur ex dicto Paulli, ad Ro. 10. Fides ex auditu est &c.

Homo extra fidem positus, non semper necessariõ habet obicem gratiæ.

Fides

*1. 2a 44*

*Impa 51 a. b.  
b. 54. a.  
55. a. b.*

*Impa 51. a. b.  
53. a. 58 a.*

## DOCTRINA SCHOLAST.

Fides infusa non est satis ad iustificationem  
Impij.

Fides est etiam rerum præteritarum.

Definitio fidei in Apostolo de rebus præter-  
itis intelligenda est.

Fides stabilitur, quando prædicantur ope-  
ra ad iustitiam esse necessaria.

Non satis est ad iustitiam coram Deo, cre-  
dere, quòd Christus Dominus noster nos sal-  
uauerit & redemerit, imò requiritur ad illam  
fidem scientia sine errore perfecta.

Nihil unquam peius dici potuit, quàm ibi  
nullum nocere peccatum, ubi fides est.

Non rectè iudicant, qui statuunt increduli-  
tatem esse fontem peccatorum, nec esse illo ali-  
ud maius.

Non est eleuanda fides super omnes uir tu-  
tes.

Falsum est, omnia peccata absorberi per fi-  
dem.

Fides non præfertur charitati.

Fides non tantum est rerum futurarum, sed  
etiam præteritarum.

Fides acquisita res est scripturæ notissima.

Fides non præcedit charitatem, sed fidem  
charitas.

~~1624~~ Nihil obest Christiano, etsi incertus sit, an sit  
in gratia Dei, aut an opera sua placeant Deo.

Dubitans non peccat, nec perdit opera sua.

Falsissima

DE FIDE ET DVBITAT. 49

Falsissima sententia est, credentes esse semper certissimos posse de remissione peccati, & nosse se esse in gratia, & sibi condonata esse peccata.

Actus fidei & spei non confunduntur aut permiscuntur sæpe in scriptura.

Aliud est habitus, aliud est actus, ideo fides non est motus cordis, qui credere uocatur.

Fides infusa est uocabulum scripturæ.

Homines etiam ad fidem cogi debent.

Fides est principium iustificationis, seu præparatio ad iustificationem, non quæ iustificat, nam opera quæ sequuntur iustificat.

Fides laudatur, nõ tam quia iustificat, quam quia est principium iustificationis.

Ex fide non potest esse iustitia, quia de fide incerti sumus, nec scimus quando satis fidei ad iustificationem habemus.

Christus ait apud Lucam: Cum feceritis omnia, dicite, serui inutiles sumus &c. Ast multo magis dici potest: Si credideritis omnia, dicite, serui inutiles sumus &c.

In aia sunt duę fides: acquisita & infusa. Acquisita est, quę paratur institutione & usu, neluti si puer semel dicat unũ fidei articulũ, & manet aliquid herere in anima, ubi bis dicit, plus manet, & sic sepius dicendo, semp plus manet &c. donec habitũ induat. Infusa est, quæ a Deo infunditur, & quę per fidẽ acquisitã prouocatur.

Falsa est sententia, Credenti nihil potest nocere.

G

## DOCTRINA SCHOLAST.

In articulis fidei non aliter agendum est, atq[ue] in moribus uitæ, quæ alterari, mutari & corrigi possunt. Eccius.

Fides uirtus est, non supra alias, sed eodem subsellio posita.

Fides non habet aliam functionem ab alijs uirtutibus distinctam.

Non rectè dicitur, fidem esse sine operibus fontem salientem in uitam æternam.

*Imp. 127. a.* Periculosa est nimia fidei prædicatio, quia per illam derogatur ceremonijs ecclesiæ.

*Assensu fidei*  
Fides etiam informis facit attritum ad Deum accedere & cogit.

Fides apud sacras literas duplex est, altera charitati iungitur, altera sine illa inuenitur, quam nos fidem informem dicimus, iustus inquit Apostolus, ex fide uiuit, scilicet charitate coniuncta. De altera loquitur idem Apostolus, 1. Corinth. 13. Et si habuero omnem fidem, ita ut montes transferam, charitatem autem non habuero, nihil sum.

Fides sine charitate informis existit.

Fides formata in peccatore nunquam à contritione separatur.

*a* Fides aliquando accipitur pro actu, aliquando pro habitu, aliquando pro obiecto. Pro actu est assensus reuelatæ ueritatis. Pro habitu est habitus ex huiusmodi assensibus frequentatis

DE FIDE ET DVBITAT. 30

tatis acquisitus, uel immediate à Deo infusus, inclinans in intellectum ad assentiendum ueritatibus reuelatis. / Pro obiecto est ueritas credita, aut uel per ipsum significata. De prima dicitur: Fides ex auditu est, ad Romanos decimo. De secunda ad Hebræos undecimo: Sine fide placere Deo, impossibile est, quod de habituali intelligendum est. De tertia, priore ad Timoth. tertio: Enutritus uerbis fidei, id est, ueritatum credendarum.

Fides in paruulis, nec habitus est, nec actus fidei elicitus aut imperatus.

Fides etiam sæpe accipitur pro intentione faciendi. Non enim aliter requiritur fides ad efficaciam sacramenti, nisi quod exhibeatur intentione hoc faciendi, quod Deus instituit, & talis intentio fides dicitur.

Fides tam actualis quam habitualis rursus potest subdiuidi, in fidem formatam & informem. Fides enim accipitur pro eo quod creditur, id est uirtus, & pro eo quod creditur, & sic non est uirtus. Fides autem uirtus est, quæ charitate formatur. Illa uero quæ sine charitate est, non est uirtus, sed est inanis & mortua.

Porrò credimus fide actuali & habituali. Actuali formaliter, habituali tanquam dispositione nos disponente, id est, concausante & inclinante ad actum credendi firmiter eliciendum.

*Infra 70. b.*

*4*

*5.*

*Infra 51. b.*

*Infra 8. a.*



## DOCTRINA SCHOLAS.

Potest & fides diuidi secundū easdem accep-  
tiones in fidem acquisitā & in fidem iufuam.

Fides secundum tertiam acceptionem po-  
test subdiuidi multipliciter secundum diuerfi-  
tatem articulorum ueritatum credendarum.

*Fides definitio*  
1. Fides est uirtus, qua creditur quod non uide-  
tur, quod ad religionem pertinet. Et datur in-  
telligi de habituali formata.

2. Fides est certitudo, id est, certa cognitio que-  
dam animi de rebus absentibus supra opinio-  
nem & infra scientiam constituta. Hęc defi-  
nitio est generalis conueniens actuali, habitua-  
li, infusæ & acquisitæ.

3. Fides est ratio simplex ueritatis per se exi-  
stentis.

Actus fidei est credere, qui est actus intelle-  
ctus uero assentientis, procedens ex uolunta-  
tis imperio.

A Definitio fidei ad Hebræos 11. intelligenda  
est de fide formata, quæ est substantia rerum  
sperandarum, id est, inchoatio quædam, causa  
uel fundamentum assequendi res sperandas in  
beatitudine.

4. Fides est habitus mentis, quo inchoatur uita  
æterna in nobis faciens intellectum assentire  
non apparentibus.

5. Fides uiua est credere Dei ueritatem, & cum  
hoc eum amare & timere per affectionem.

7. Fides est quædam acquisita, quædam infu-  
sa.



## DOCTRINA SCHOLAST.

Scientia, sapientia, prudentia naturaliter ac-  
quisita.

*Super 48.*  
Fides acquisita dicitur corrumpi per erro-  
rem circa eundem articulum. Impossibile est  
enim, quod quis eundem articulum simul cre-  
dat & discredat. Stat tamen simul actus cre-  
dendi unum articulum cum errore circa aliū.  
Sic & habitus fidei acquisitæ, per habitum er-  
roris contrarij corrumpitur, uel per longam  
negligentiam eliciendi actum suum circa pro-  
prium obiectum propter defectum confer-  
uantis.

Fides infusa per quamlibet hæresim corrup-  
pitur, alioqui idem esset fidelis & hæreticus.

Fides duplex est, informis & formata.

*Fides mortua  
est sine caritate*  
Fides informis est, quæ est in aliquo sine cha-  
ritate. Hæc fides informis non placet Deo,  
tanquam meritorium ex condigno, bene ta-  
men placet Deo, sicut dispositum de congruo.  
Dicitur & hæc fides mortua, non ideo quia  
caret utilitate & efficacia, sed quia caret uita  
gratuita, quæ est uita perfecta, & ideo fides in-  
formis non est propriè uirtus, sed largè.

*Super 50. a*  
*Fides in 1. a*  
*De uisio 1.*  
1.ª Omnis fides acquisita est uirtus intellectu-  
alis, quia omnis talis causatur ab actibus intelle-  
ctus elicitis, scilicet assentire uero certo ex au-  
toritate testis. Et etiam omnis fides acquisita  
est uirtus moralis, capiendo uirtutem, & diui-  
ditur

DE FIDE ET DVBITAT. 92

ditur in politicam, quæ est habitus acquisitus & gratuitam, quæ est habitus infusus, quia acquiritur ex actibus imperatis.

Fides formata dicitur, quæ est cum charitate & operibus bonis, uel est cui in eodem subiecto seu in eadem anima assistit charitas.

Fides quæ per charitatem operatur, est principium sufficiens ad salutem, dum tamen habens legem, obseruet &c.

Dæmones credunt actuali fide ex signis & cōiecturis, etiam ex scriptura, quam nouerūt, & ex illis actibus credendi generatur in eis habitus.

Angeli ante lapsum non habuerunt fidem infusam. Circa hanc propositionem (fides est necessaria ad salutem) non solum cadunt propositiones necessariae, sed etiam contingentes.

Fidelis legens literaliter Canonem Bibliæ, & capiens eius sensum, acquirit plures fidei habitus, & nullum scientificum. Canon enim Bibliæ non est traditus per modum scientiæ demonstratiuæ, ut ex principijs euidentijs deducantur conclusiones, quibus assentiatur propter principia ex quibus deducantur, ergo legens non acquirit habitum scientiæ.

Specialis fidei actus sunt quatuor. Pr<sup>1</sup>mus est credendo amare. Secundus est cre- 2.

## DOCTRINA SCHOLAST.

3  
7  
dendo in Deum ire. Tertius est credendo ei ad  
hærerere. Quartus est credendo membris eius  
incorporari. Secundus actus fidei est exterior  
confessio. Tertius actus fidei est mortis susce-  
ptio. Quartus actus fidei est triumphatio  
&cæt. *Infra 53. b*

Fides est duplex, explicita & implicita.

*Supra Ar. b.*  
*n. a.*  
Fides explicita est actualis assensus Catho-  
licæ ueritatis, siue uniuersalis siue particularis.  
Sic quicumque apprehendit aliquam ueritatem  
catholicam, & ei assentit, habet fidem explici-  
tam illius ueritatis, ut assensus illius. ~~Omne re-  
uelatum ex Deo uerum est.~~

1  
2  
+  
Canon Bibliæ est uerus. Christus satiauit  
quinque milia ex quinque panibus & duobus pi-  
scibus. Fides implicita est fides habitualis uel  
actualis assensus alicuius propositionis gene-  
ralis, multas particulares ueritates in se inclu-  
dentis. Dicitur enim propositio uniuersalis  
uel generalis includere omnes illas particula-  
res, quæ ex ea inferri possunt in bona conse-  
quentia immediate aut mediate uera coassum-  
ptio. Exemplum. Ut assensus huius. Omne  
contentum in scriptura Canonica est uerum,  
est fides implicita, non quidem illius. Omne  
contentum in scriptura &c. sed omnium par-  
ticularium ueritatum in Canone contenta-  
rum, ut illius. In principio creauit Deus coelū  
& terram. Adam eiectus est de paradiso.

Christus

Christus descendit de cœlo &c. Omnis autem fides habitualis est fides implicitæ ueritatis, ad cuius assensum inclinatur. Item, eadem fides actualis est implicita & explicita respectu diuersorum. Nam assentiens illi: Quicquid credit Ecclesia, est ueritas catholica. Et habet fidem implicitam omnium ueritatum, quas credit Ecclesia. Nam assentiendo huic explicitè. Quicquid credit Ecclesia &c. Implicitè assentit omnibus ueritatibus, quæ ex illa deduci possunt, sicut huic: Euangelium cōtinet catholicam ueritatem. Item habens fidem infusam omnia credibilia *supra* credit implicitè, etiam si actu nihil apprehendat &c.

Fideles sunt duplices in Ecclesia: quidam maiores, ut pastores Ecclesie, prelati &c. quidam minores, ut subditi & simplices.

Sicut saluandis omnibus necessaria est fides infusa pro quolibet statu Ecclesie, ita & actus fidei adultis utentibus ratione ad salutem necessarius est.

Sicut prudentia est auriga actuum uirtuosorum, ita fides actuum meritoriorum. Necessarius itaque est omnibus ratione utentibus actus fidei aliquando ea necessitate, quia eis necessarius est actus meritorius.

Licet in ueteri Testamento eadem fuerit norma & patrum infusa fides, tamen acquisita non fuit eadem. Quamquam & hoc uerum sit, quod

## DOCTRINA SCHOLAST.

quod nostra & patrum fides acquisita eadem fuerit, respectu certorum articulorum, puta, articuli creationis mundi, lapsus primi hominis, futuri iudicii, sed non quo ad omnes articulos fidei.

Propositiones creditæ à patribus distinguuntur à creditis à nobis.

*Supra 52. b.* Generaliter credere fuit necessarium omni homini, licet non particulariter, & explicitè. Credere inquam in genere, quemadmodum deus ordinat viam aliquam redemptionis per aliquem mediatorem, etiam ignorando, per quem, an per uerbum Dei, uel per angelum, aut alium modum, & istud generaliter credere fuit necessarium omni homini ad salutem post lapsum. In lege autem reuelatæ ueritatis Euangelicæ, adhuc magis particulariter credere tenemur plus uel minus secundum diuersos status hominum, quam in lege Mosaica & naturæ.

*Supra 53. a.* Omnia Ecclesiæ membra pro statu legis Euangelicæ eadem tenentur credere, non quidem explicitè, sed implicitè.

Minores, hoc est, laici non tenentur credere quod clerici literati & alij.

Et licet simplices & minores non tenentur circa singula credibilia particularia explicitam habere fidem, tenentur tamen omnes particulares errores, ne pertinaciter adhæreant, cauere.

Etia

DE FIDE ET DVBITAT. 54

Et si quidam adeò obtusi sint, quòd articulos in symbolo ordinatos non possint credere, sufficiat eis, quòd omnes & singulos explicite credunt, dum eis proponuntur &c.

Fides potest esse informis.

Ad Heb. cap. 11. dicitur fides argumentum, id est, arguens mentem.

Fides est habitus informatus charitate ad iustitiam. Sola fides non habet meritum, reliquæ uirtutes habent.

Fides acquiritur per scientiam theologiæ.

Fides est proprie uirtus theologica.

Fides etiam fit ex uehementi opinione, aut est uehemens opinio.

Fides est quasi habitus theologiæ.

Initium fidei ex nobis est, confirmatio uero ex Deo. *Infra 55.6.6.* *48. a*

Per fidem formatam mundamur à peccatis.

Sãcti patres, dum hic uiuerent, liberati sunt per fidem Christi ab omni peccato, & à reatu pœnæ actualium, non autem à reatu peccati &c.

Motus fidei includitur in motu charitatis.

Fides dirigit intentionem, sed charitas facit intentionem meritoriam.

Fides compatitur motum dubitationis. *48. a.*

Fides, scientia, & opinio possunt esse de eodem materialiter simul.

Dubitatio infidelitatis in matre Christi non fuit

## DOCTRINA SCHOLAST.

fuit, licet in alijs esse possit, sine incommodo,  
potest enim cum dubitatione existere.

## DE IUSTIFICATIO ne seu iustitia:

Per Christum accipimus generalem iustitiã,  
ut autem salui fiamus, opus habemus speciali  
iustitia ex proprijs operibus parata.

*sup. 51. a* Iustificatio significat in nobis qualitã aut  
virtutem seu infusionẽ habitũs, ut facilius per  
opera ad iustitiam perueniamus.

Patres ante datam legem, lege naturæ fue-  
runt iustificati, Iudei lege Mosaica, nos nostris  
quibusdam legibus iustificamur.

Iustificationis cause sunt, opera nostra, me-  
rita, & dignitates nostrę.

Homines merentur iustificationem ex meri-  
to congruo & condigno.

Homines merentur iustificationem actu eli-  
cito, faciendo, quod in se est, hoc est, si ratio do-  
let de peccato, elicit actum dilectionis Dei, aut  
bene operatur propter Deum, unde postea se-  
quitur iustificatio.

Deus non requirit aliam iustitiam pro pecca-  
tis, quã iustitiam rationis & nostrarum uiri-  
tũ.

Rationis, Mosis, & Euangelij iustitia, nihil in-  
ter